

PLA DE SEGURETAT A LA VAL D'ARAN: RESCATS I ACTUACIONS EN ALLAUS

Joan Canalies i Jordi Gavaldà. Conselh Generau d'Aran. Pompièrs dera Val d'Aran.

RESUM

A Catalunya l'actuació de rescat de muntanya està regulada per llei i correspon a la Direcció General d'Emergències i Protecció Civil de la Generalitat.

El GRAE (Grup de Recolzament d'Activitats Especials) compta amb els mitjans tant materials com humans per fer front a tot tipus de rescat de muntanya.

El GRAE de la Val d'Aran disposa d'un tècnic especialista en allaus que col·labora en els rescats fent tasques de suport i de seguretat. En situació d'alt perill d'allaus, es realitzen vols de reconeixement per tal de determinar l'activitat d'allaus i la distribució i condicions del mantell nival.

En el present article es presenta l'organització de l'operatiu de rescat en actuacions d'allaus i les diferents actuacions que es realitzen per tal de minimitzar el risc d'allaus a la Val d'Aran.

RESUMEN

En Cataluña la actuación de rescate en montaña está regulada por la ley y corresponde a la Dirección General de Emergencias y Protección Civil de la Generalitat.

El GRAE (Grup de Recolzament d'Activitats Especials) cuenta con los medios tanto materiales como humanos para hacer frente a todo tipo de rescate en montaña.

El GRAE de la Val d'Aran dispone de un técnico especialista en aludes que colabora en los rescates realizando tareas de soporte y de seguridad. En situación de alto peligro de aludes, se realizan vuelos de reconocimiento para determinar la actividad de aludes y la distribución y condiciones del manto nivoso.

En el presente artículo se presenta la organización del operativo de rescate en actuaciones de aludes y las diferentes actuaciones que se realizan para minimizar el riesgo de aludes en la Val d'Aran.

INTRODUCCIÓ

La llei 5/1994 de 4 de maig de la Generalitat de Catalunya atribueix les tasques de rescat a Bombers. Amb la llei d'Aran es transfereixen les competències de salvament i extinció d'incendis al Conselh Generau d'Aran.

Per tal de donar cobertura als accidents de muntanya es van crear grups especialitzats en rescats de muntanya, actualment anomenats GRAE. Aquests equips estan distribuïts pel territori i actuen de forma coordinada.

EFFECTIUS GRAE AL PIRINEU DE CATALUNYA

Actualment, els GRAE s'estructuren en tres grups operatius (figura 1): Grup Central (parc de Bellaterra) amb 41 bombers, el grup del Pirineu Oriental (parc de Ripoll, Camprodon i Olot) amb 25 bombers i el grup del Pirineu Occidental (parcs de Pobla de Segur, La Seu d'Urgell i la Val d'Aran) amb 50 bombers i pompiers. Hi col·laboren 7 metges emergenciològics (GEM).

Pel que fa a mitjans aeris, es disposa de 5 helicòpters amb un total de 8 pilots i 7 operadors de vol

Durant l'any 2003 el grup GRAE del Pirineu Occidental va realitzar un total de 196 actuacions. D'aquestes en 151 ocasions (77%) es va utilitzar l'helicòpter.

Pel que fa a equipament específic per a rescats en allaus, Es disposa de 3 aparells RECCO. Tots els components dels GRAE estan preparats i equipats per a fer actuacions de recerca tant amb ARVA com rescats organitzats amb sonda.

Actualment no es disposa de cap equip de gossos especialitzats amb recerca de víctimes. És per això que en casos de necessitat es col·labora amb equips francesos (Gendarmeria i CRS-Sécurité Civil) i andorrans (Bombers).

En operacions de rescat es compta també amb la col·laboració del grup de muntanya dels Mossos d'Esquadra que fan tasques de suport i en casos amb víctimes mortals fan les tasques pròpies de policia judicial i prevenció.

Anualment es realitzen diversos exercicis de pràctiques i simulacres d'allaus en els que intervenen els diferents parcs de forma conjunta. Durant la temporada 2003-2004 el grup del Pirineu Occidental ha realitzat 3 d'aquest exercicis (figura 2).

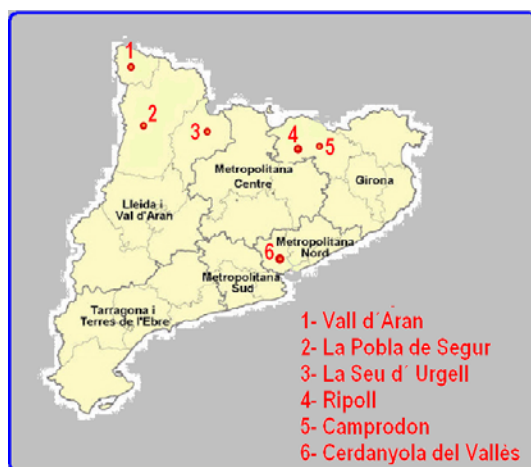

Figura 1. Distribució dels GRAE a Catalunya: Grup Pirineu Occidental (1, 2 i 3), Grup Pirineu oriental (4 i 5) i Grup Central (6).

Figura 2. Practiques de rescat d'allaus. Temporada 2003-04.

OPERATIU D'ACTUACIÓ EN CAS D'ACCIENTS PER ALLAUS.

Quan es produeix un accident d'allau, l'avís arriba als GRAE per diverses vies. Les més comuns són els telèfons 112 o 085. També són importants els avisos que arriben a través dels refugis de muntanya o emissores de radio-emergència instal·lades als refugis lliures. Una tercera via són els que arriben dels mateixos accidentats o de familiars.

Un cop conegut l'accident s'activa el GRAE de la zona i es posa en fase de pre-alerta als GRAES propers. Es fa una ràpida valoració de la situació per tal de dimensionar els mitjans a mobilitzar. També es transmet la informació a grups exteriors (francesos i andorrans).

El Conselh Generau d'Aran disposa d'un tècnic especialista en allaus que alhora forma part dels Pompiers d'Aran. En cas d'accident es mobilitza i se li dóna prioritat d'accés a la zona de l'accident.

L'objectiu principal del tècnic és aportar als equips de rescat les dades tècniques necessàries per tal de poder valorar el perill d'allaus al llarg d'una actuació, facilitant així el desenvolupament de la maniobra i minimitzant el risc d'allaus durant el rescat. A més, el ràpid accés a la zona de l'accident, permet fer un seguit d'observacions que seran útils més tard per a fer un tractament estadístic de la sinistralitat i de les condicions en que es produeixen les allaus.

En primer lloc es fa la valoració de la zona i es prenen les mesures necessàries de seguretat en el desenvolupament del rescat. Un cop feta aquesta valoració inicial, es col·labora en les feines de rescat si així el responsable de l'actuació ho creu oportú.

Segons les circumstàncies de l'accident, durant o després del rescat de les víctimes es realitzen diferents observacions de detall:

- Fitxa d'allau: Es prenen totes les dades per tal de situar l'allau i valorar les seves dimensions, tipus de neu, i característiques de l'allau.
- Distribució del mantell a la zona: Es valora si l'accident s'ha produït per unes condicions locals o bé si es producte de la situació regional del mantell.
- Meteorologia en el moment de l'accident. Es prenen els paràmetres bàsics meteorològics per tal d'esbrinar en quines condicions s'ha desencadenat l'allau.
- Perfil del mantell nival i tests d'estabilitat. Es tracta d'accedir a un punt, el més prop possible, de la zona de sortida de l'allau i es realitza l'anàlisi del mantell (sondeig i perfil estratigràfic) i tests d'estabilitat.
- Paràmetres relacionats amb les persones afectades: Es recull informació de testimonis presencials o víctimes de l'accident es prenen dades per tal d'esbrinar l'origen i les circumstàncies de l'accident. Es prenen dades com el nombre de persones del grup, si l'origen ha estat accidental o natural, preparació i equipament dels accidentats, etc.

Les condicions en que es desenvolupa cada actuació de rescat són diferents i l'actuació del tècnic sempre estarà condicionada per la dinàmica pròpia del rescat. És per això que en general, el temps per a la realització de les observacions és molt limitat i cal actuar amb molta celeritat.

Durant la temporada 2003-2004 s'han realitzat 3 rescats d'allaus a l'Aran i zones properes: el 30 de gener a Tavascan, el 3 de març al Coll de Contraix i el 4 d'abril a la Punta Alta. En tots s'ha utilitzat l'helicòpter com a mitjà, encara que a l'accident del Contraix la primera aproximació es va fer per terra. En els accidents hi ha hagut un total de 18 persones implicades amb 3 morts i 4 ferits.

Figura 3. Evacuació de víctimes a l'accident de Contraix (3 de març de 2004)

Figura 4: Perfil realitzat a la cicatriu de l'Allau de Punta Alta (4 d'abril de 2005)

SEGUIMENT DE PERILL D'ALLAUS EN ZONES DE RISC

Des de la temporada 95-96 es realitzen de forma puntual vols a l'àrea de l'Aran i del Parc Nacional per a determinar el perill d'allaus existent, atenent en especial a zones habitades, vies de comunicació i àrees freqüentades per excursionistes.

La informació recollida en aquestes actuacions serveix per a fer una valoració immediata del perill d'allaus a la zona i per a realitzar un seguiment de l'activitat d'allaus. Cada una de les allaus observades es fotografia i posteriorment s'actualitza el cadastre d'allaus.

Pel que fa a les pistes forestals, els moments d'alt risc coincideixen amb l'inici i final de temporada quan encara es troben obertes. S'avalua el perill per tal de gestionar la seva obertura o tancament. Durant l'hivern romanen tancades.

Durant la temporada 2003-2004, s'han realitzat tres vols d'estimació de perill d'allaus. El dia 3 de gener per tal d'avaluar la situació després de la caiguda de grans allaus, especialment a la zona de la franja nord del Pallars Sobirà i la boca sud del túnel de Vielha. El dia 5 de gener es va realitzar un vol a la zona del Baish Aran per observar la distribució del mantell i activitat d'allaus a les pistes especialment de les valls de Varradòs i Joèu. Finalment el dia 5 d'abril després de l'actuació de l'accident de Punta Alta i coincidint amb el començament de la Setmana Santa, es va fer un reconeixement a la zona sud de l'Aran i al Parc Nacional.

ACTUACIONS EN SITUACIÓ DE CRISIS A L'ARAN

A partir de la crisi del gener de 2003, es va crear la "Taula de Vielha". Aquesta està formada per els diferents organismes implicats en la seguretat tant de l'administració com empreses privades. Aquesta taula la formen: Conselh Generau d'Aran (Serveis Tècnics, Direcció General de Pompièrs), Ajuntaments, Carreteres de la Generalitat, Mossos d'Esquadra, Fomento-Sacyr i Baqueira-Beret. En ella es preparen els protocols d'actuació (figura 5) i es prenen les decisions operatives en moments de crisi.

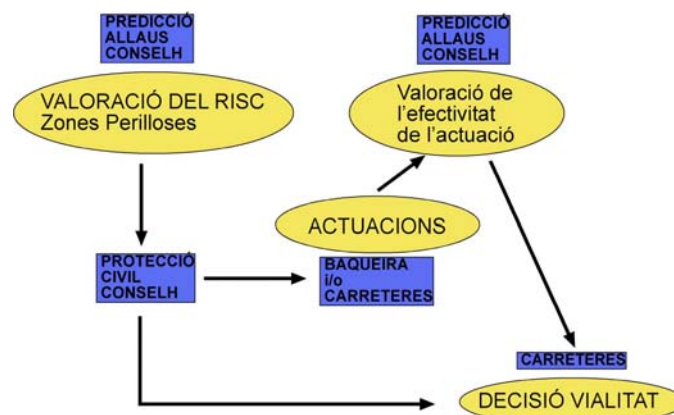

Figura 5: Esquema del protocol d'actuació en cas de crisi per allaus a les carreteres de la Val d'Aran

CONCLUSIONS

L'equip multidisciplinari que actua davant d'un accident per allau permet d'una banda millorar la seguretat de l'actuació i d'altra aprofundir en el coneixement de les allaus accidentals al Pirineu.

Pel que fa a les tasques de predicció d'allaus, els vols preventius i de valoració del perill d'allaus serveixen per a minimitzar el risc d'allaus de la població en àrees d'alta muntanya i permetre als responsables de la protecció civil d'activar fases de pre-alerta.